

BORNEMISSZA ÁDÁM
A bor felé, nagyjából félúton

Mínt hogy a nyár lassacskán elmúlik, ideje a soron következő ősre, azon belül is a szüretre készülőd-nünk – ha szőlőnk nincs, hát lelkiekben. Hiszen a szüret misztériumát nemcsak úgy élhetjük meg, ha gömöri úrként belekontárkodunk a szőlőművelésbe, hanem a mértékletes boriváson és a közben minket meglepő gondolatok ízlelgetésén keresztül is. Ahogy egy népdal képes számos generáció emlékezetét magába sűríteni, egy szem szőlő is magában rejt a táj egész életét és a maga jövőbeli kilátásait is, hogy miféle bor válhat belőle, ha értő kezek közé kerül. (Talán ezért jár gyakran együtt a borozgatás és a népdalok közös éneklése, magunkban dünyögése, mormolása. Ha mégsem, akkor valaminek híján vagyunk.) Mi, akik a borkészítés nemes műveletében nem veszünk részt, csak a poharak ürítésében vállalunk feladatot, elmélkedjünk egyet a bor topozsa körül, hogy felkészülten fogadjuk a következő évjáratot. Időnk van még, a szüret a bor felé vezető út nagyjából felén található.

Az örökkévalóságba mindannyian belekapaszkodnánk, legyen az akár egy vékony pókfonál. Bámulunk hátra az időben, hátha megpillantunk valami ismerőset, miközben az orrunk előtt hever a sokezer éves tradíció: leszed, présel, vár. A bor. És a kulcsszó a *vár*: Persze csak mi, borivók várunk, a gazda, a borász nem henyél, de a várakozás az ő munkájának is fontos része. Várni, reménykedni, kérni. De tenni is érte.

Persze mindez időt és türelmet igényel, s e kettőnek manapság erősen híján vagyunk, egyénileg, társadalmilag, üzletileg egyaránt. Így nem lehet meglepő, hogy a szőlőtermesztés és borkészítés klasszikusan időigényes metódusait kiváltandó megjelentek új eljárások is, élve a vegyipar kínálta lehetőségekkel. A csinált borok – létük kissé a gólemkészítés kérdéseit idézi – vétke nem az, hogy rosszak és ártnak, hanem hogy kikerülnek a kockázatot, hogy sikerül-e jó bort készíteni egyáltalán. A siker esetlegességével szemben e szittyók kizárólag az alacsony árra és a hatásra koncentrálnak, csak a szesz és az ember frigyévé teszik az ivást, és kizárják a folyamatból Istent és a természetet, akik így nem tudnak cenzúrázni. A bor az isteni szándék médiuma, a csinált folyadék

csak előállítója profitszándékának szolgája. Érdemes kissé elmerengni – mondjuk, egy pohár bor mellett – a *teremt, alkot, készít, csinál* igék jelentéstartalmán. A héberben külön ige használatos, ha Isten teremt, más alanya ezen igének nem lehet. Mit is teszünk a borral? És ki is teszi?

A gépzene ugyanúgy zárja ki a folyamatból az embert, mint a csinált bor a természetet és Istent is. A kompjútermuzsika a pillanat ihlettségét teszi semmissé, hiszen kiiktatja magát a pillanat fogalmát. Ahogyan a vegyipari borászat, emez is megszünteti a megismételhetetlenséget, gépiessé, automatikussá, előre tudhatóvá teszi az eredményt. Kizárja a küzdelmet, prolongálja a győzelmet. A biztos eredmény érdekében kivonja az embert – és vele az ihlető Istent is – a technológiából, de az eredményt mégis az embernek kínálja. És ha az ember ezt elfogadja, azzal a saját elgépiesedését írja alá. És ez kivezeti az életből, kivezeti a teremtés misztériumából. Így végül nem ketten maradnak – Isten és a bor –, csak egyedül a lőre ára, a pénz. Az ember sem maradhat meg mellette másodikként.

Hogy a természet és a gondviselés kizáratott a technológiából, üzletileg nyilván megokolható. De éppen azt a szakralitást vonja ki a borból, amitől az több mint egy üveg alkohol. Amitől a bor pusztá léte is magasztossá válik, amitől győzelem minden pohár. Győzni, de nem legyőzni. Ugyanis nincs vesztes, és ez nem akar mi!

Igyunk bort a halételek után, hogy a hal megnyugodjon, nem a kutya ette meg – kedves adoma. De hogy a bor honnan tudja meg, hogy nem a homok szívta fel? Onnan, hogy az emberben gondolatokat ébreszt, a homokban meg csak elpárolog. Ez a hivatása, ezért nem csak porból lett és porrá lesz. Marad valami utána, gondolatként, szellemként éli túl fizikai-anyagi ön magát. Ezért nem kell a jó bornak cégér. Mit is kezdene vele? Betenné egy hirdetési újságba?

A jó bor elemel a földtől – hogy fel vagy le, embere válogatja. Jó esetben egy apró lépéssel közelebb kerülünk Istenhez, de ehhez nem elég a jó bor, ehhez mi magunknak is felkészültnek kell lennünk. És a felfelé vezető út zenével van kiköveztve – „fúson, akinek nincs bora”.

A zene nem a nyelvi fogalmakat használja, ahogyan a boros elme is elszakad a nyelvi gondolkodás törvényeitől. Átlép az érzelmek, az ösztönök világába, ahol a nyelv eszközei szűkösen bizonyulnak, ahol egy sóhajtással kifejezhető egy több oldalas

betűfolyam. Ahol újra járható a híd a modern ember és az ősi, állati felmenők között (ha Darwinnak van igaza). Ahol egy lassú szemlesütéssel elmesélhetjük az egész genezist (ha Mózesnek van igaza).

A jó bornak nem kell cégér – a marketingesek két lábbal, tíz lábujjal tépnék a hajam, és az ő pragmatikus szempontjukból igazuk is van. Ez egy anyagi világ, ahol az anyagiak vezérlik minden alkotórészét. Csakhogy a részek nem alkotnak, csak mozgatják a nagy gépezetet, aminek az alapanyaga is pénz, meg a végterméke is. Akkor meg mi értelme mozgásban tartani?

A jó bornak nem cégér kell, hanem fogyasztó – bocsánat, borívó. Amit a mai kor reklámnak, cégérnek, hírverésnek nevez, az nem más, mint tukmálás. És a jó borívó nem a traktára vágyik, hanem a saját felfedezésre, az intim élményre a bor és közte, és a boron át Isten és a gondolatai között. Az ilyen viszonyban nincs helye harmadiknak, legyen az cégér, reklám vagy akár az egész pragmatikus világ.

Ez egy örök szerelem, és nem plátói. Isten viszontszeret, ennek zálogaként adja azokat a gondolatokat, amelyek borívás közben születnek. Ha tetszik, az ember a nő e szerelemben. A bor pedig az esküvőt celebrálja. Tehát végül hárman maradnak: Isten, a bor és az ember. Hárman, mint a gyermeknemzésnél a férfi, a nő és Isten, nélküle csak a szex kivitelezhető, a gyermekáldás csak a jelenlétében adatik meg. És nem is maga az aktus – a bor lenyelése, a nő testi birtokbavétele – az igazán lényeges, hanem a vágyakozás és a tett eredménye. A sugallt gondolat, a megszülető utód. (Ezért nem érzem feltétlenül indokoltnak a mai szövegekben egyre gyakoribb túlzottan szaftos szerelmi jeleneteket.)

A jó bor cégére, ha mégis megfestik, legfeljebb a borász neve, az évjárat, a táj – mind csak kiragadott szavak, és nem is a legfontosabbak. Csak szavak. Az igazi cégér az a gondolat, amit a boron keresztül Isten súg, halkán, titokban, ahogyan egy sárból mintázott alakba lelket lehelni lehet. (Mózesnek van igaza.)

A Kolozsvári Honvéd Egylet tagjai Bethlen Gergely újratemetésén (1903)